

REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
01 4735 531
gp@zagovornik-rs.si

REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Podpisnik: Miha Lobnik
Izdajatelj certifikata: Republika Slovenija
Serijska št. certifikata: 73 18 44 00 00 00 00 00
Datum poteka certifikata: 12.03.2031
Datum in čas podpisa: 16:24, 23.04.2026
Referenčna številka: 0070-4/2026/1

**Državni zbor Republike Slovenije
Poslankam in poslancem**

Šubičeva ulica 4
1000 Ljubljana
E: gp@dz-rs.si

Številka: 0070-4/2026/1
Datum: 23. 4. 2026

Zadeva: Priporočila Zagovornika načela enakosti glede zakona o ukrepih pri dolgotrajni oskrbi in začasni podpori izvajalcem institucionalnega varstva (ZUDOPIIV, EPA 9-X)

Spoštovani,

Zagovornik načela enakosti (Zagovornik) na podlagi druge alineje 21. člena Zakona o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD) izdaja priporočilo Državnemu zboru Republike Slovenije (DZ) glede Zakona o ukrepih pri dolgotrajni oskrbi in začasni podpori izvajalcem institucionalnega varstva (ZUDOPIIV, EPA 9-X, v nadaljevanju Predlog ZUDOPIIV).

Zagovornik načela enakosti Državnemu zboru priporoča, da predlog ZUDOPIIV sprejme in s tem zagotovi enakopravnejše uživanje pravic za osebe, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, pa zaradi namestitve v druge oblike institucionalnega varstva doslej do pravic po Zakonu o dolgotrajni oskrbi niso bile upravičene.

Zagovornik priporoča tudi razširitev upravičencev iz predloga ZUDOPIIV tako, da bodo v izenačenem položaju tudi osebe, ki so upravičenci do dolgotrajne oskrbe in trenutno bivajo v posebnih socialnovarstvenih zavodih.

S spoštovanjem,

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Poslano:

- naslovníku (po e-pošti),
- zbirka dok. gradiva.

V vednost:

- Predsednica Republike Slovenije, gp.uprs@predsednica-slo.si
- Ministrstvo za solidarno prihodnost, gp.msp@gov.si
- Ministrstvo za zdravje, gp.mz@gov.si
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, gp.mddsz@gov.si
- Državni svet Republike Slovenije, gp@ds-rs.si
- Svet za invalide Republike Slovenije, svetzainvalide-rs.mddsz@gov.si
- Varuh človekovih pravic, info@varuh-rs.si
- Fakulteta za socialno delo, info@fsd.uni-lj.si
- ALTRA – odbor za novosti v duševnem zdravju, info@altra.si
- Društvo za kulturo inkluzije, drustvo.zakulturoinkluzije@gmail.com
- Društvo Srebrna nit, srebrna.nit@gmail.com
- Gerontološko društvo Slovenije, info@gds.si
- Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije, info@nsios.si
- OVCA - Društvo za osveščanje in varstvo - center antidiskriminacije, manca@drustvo-ovca.si
- Ozara Slovenije, Nacionalno združenje za kakovost življenja, info@ozara.org
- PIC – Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja, pic@pic.si
- Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje, univerza3@siol.net
- Sonček - zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije, zveza@soncek.org
- SPOMINČICA – Alzheimer Slovenija – Slovensko združenje za pomoč pri demenci, info@spomincica.si
- ŠENT - Slovensko združenje za duševno zdravje, info@sent.si
- YHD – Društvo za teorijo in kulturo hendikepa, yhd-drustvo@yhd-drustvo.si
- Združenje gluhoslepih Slovenije DLAN, info@gluhoslepi.si, zdruzenje.dlan@gmail.com
- Združenje Gluhih Slovenije 14 11, zgs1411@gmail.com
- Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, info@zveza-gns.si
- Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije, info@zveza-slepih.si
- Zveza društev upokojencev Slovenije, tajnistvo@zdus-zveza.si
- Zveza društev za socialno gerontologijo Slovenije, zveza@skupine.si

Priloga:

- Utemeljitev strokovne službe Zagovornika št. 0070-4/2026/1

1.

Zagovornik načela enakosti priporoča, da Zagovornik načela enakosti Državnemu zboru priporoča, da predlog ZUDOPIIV sprejme in s tem zagotovi enakopravnejše uživanje pravic za osebe, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, pa zaradi namestitve v druge oblike institucionalnega varstva doslej do pravic po Zakonu o dolgotrajni oskrbi niso bile upravičene.

Zagovornik priporoča tudi razširitev upravičencev iz predloga ZUDOPIIV tako, da bodo v izenačenem položaju tudi osebe, ki so upravičenci do dolgotrajne oskrbe in trenutno bivajo v posebnih socialnovarstvenih zavodih.

Zagovornik načela enakosti (Zagovornik) skladno z 21. členom Zakona o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD) spremlja položaj oseb na področju izvajanja institucionalnega varstva v Sloveniji. Na Zagovornika se v zadnjem času obračajo posamezniki, ki izražajo stiske glede institucionalne oskrbe, ki se izvaja skladno z Zakonom o socialnem varstvu (ZSV) v obliki celodnevne institucionalnega varstva, ter z njo povezanih visokih stroškov. Stroški so bistveno višji glede na trenutne stroške celodnevne dolgotrajne oskrbe (DO), ki se v obliki institucionalnega varstva izvaja po Zakonu o dolgotrajni oskrbi (ZDOsk-1).

Največkrat gre za situacijo, ko starejša oseba zaradi svojega zdravstvenega stanja ni več sposobna za samostojno življenje in je zanjo (po oceni domov za starejše, psihiatra ali drugega zdravnika, svojcev ipd.) najustreznejša namestitev v primeren dom za starejše (DSO). V nekaterih primerih posamezniki zaradi svojega zdravstvenega stanja potrebujejo namestitev na varovanih oddelkih domov za starejše (DSO).

Zaradi velikega pomanjkanja prostora v DSO ter življenjskih stisk oskrbovancev in njihovih svojcev so nekateri izmed njih primorani kot (začasno) rešitev sprejeti tudi namestitev v posebnih socialnovarstvenih zavodih. Čeprav lahko te oblike namestitve v določenih primerih zagotavljajo primerljivo raven osnovne oskrbe in bivanja, niso nujno primarno namenjene populaciji starejših oseb, ki bi sicer želele in potrebovale namestitev v DSO, ki bila zanje po strokovnih ocenah najbolj ustrezna. Pogosto gre za osebe, pri katerih je prišlo do nenadnega poslabšanja zdravstvenega stanja do te mere, da niso več sposobni samostojnega življenja. Znajdejo se v položaju, ko hitro (denimo po zaključenem zdravljenju v bolnišnici) potrebujejo institucionalno oskrbo, saj jim osebna okoliščina zdravstvenega stanja ne omogoča včasih večletnega čakanja na namestitev v DSO. Zato zaradi prezasedenosti DSO v življenjski stiski izberejo tudi možnost namestitve v posebnih socialnovarstvenih zavodih.

Osebe, nameščene v posebnih socialnovarstvenih zavodih po ZSV, morajo kriti znatno višje stroške oskrbe, ko bi jih krile, če bi lahko bivale v DSO. Ti stroški niso posledica njihove izbire ali višje ravni potreb, temveč so predvsem posledica pomanjkanja prostora oziroma zmogljivosti v DSO.

Ureditev financiranja institucionalnega varstva je namreč drugačna po ZSV kot po ZDOsk-1.

Po veljavni ureditvi ZSV stroške institucionalnega varstva v večjem delu nosijo uporabniki in njihovi svojci. Nasprotno je ZDOsk-1 uvedel sistem, v katerem je večji delež storitev dolgotrajne oskrbe (DO) financiran iz javnih virov, s ciljem zmanjšanja neposrednega finančnega bremena za uporabnike in njihove družine ter zagotavljanja večje dostopnosti storitev.

V praksi trenutna ureditev po ZSV pogosto povzroča znatne finančne obremenitve zlasti za svoje. Ti so v skladu z zakonodajo dolžni doplačevati storitve institucionalnega varstva, kadar dohodki in premoženje uporabnika ne zadoščajo za pokritje celotnih stroškov. Takšne obveznosti lahko vodijo v hude finančne stiske, socialno negotovost ter neenakost med posamezniki glede na njihove ekonomske zmožnosti.

100. členu ZSV sicer določa, da na zahtevo upravičenca oziroma zavezanca za plačilo socialno varstvene storitve pristojni center za socialno delo odloči o delni ali celotni oprostitvi plačila storitve, vendar pa se v teh primerih z odločbo o oprostitvi plačila prepove odtujiti in obremeniti nepremičnino, katere lastnik je upravičenec v korist občine, ki za uporabnika storitve (so)financira storitev institucionalnega varstva. Iz tega razloga se marsikateri svojec upravičenca za to možnost financiranja ne odloči.

Predlog ZUDOPIIV predlaga nekatere rešitve za težave nekaterih oseb, ki potrebujejo DO in bi lahko vsaj delno prispeval k rešitvi težav ljudi v opisanih situacijah.

Predlog ZUDOPIIV v 3. členu predlaga ukrep na področju primerljivih pravic, tako da ne glede na tretji odstavek 11. člena ZDOsk-1, lahko storitve dnevnega institucionalnega varstva v DSO, posebnih socialno varstvenih zavodih za odrasle in kombiniranih socialno varstvenih zavodih, varstveno delovnih centrih in socialno varstvenih zavodih za usposabljanje v delu institucionalne oskrbe odraslih na podlagi zakona, ki ureja socialno varstvo, koristijo uporabniki pravice do oskrbovalca družinskega člana, uporabniki pravice do denarnega prejemka ter uporabniki pravice do DO na domu.

Več posameznikov, ki so se obrnili na Zagovornika, je prav ta del pogoja za začetek koriščenja pravic do DO opredelilo kot izjemno nepravičen. Oseba, ki se je znašla v zgoraj opisani situaciji, je trenutno po veljavnem ZDOsk-1 izvzeta tudi iz koriščenja drugih pravic po ZDOsk-1, tudi do denarnega prejemka. Ta bi lahko vsaj delno zmanjšal finančno obremenitev svojcev uporabnika.

Cilj 7. člena Predloga ZUDOPIIV je zagotoviti, da so osebe, katerih bolnišnično zdravljenje je bilo zaključeno, potrebujejo pa dalje zahtevnejšo zdravstveno negovalno obravnavo, ki jo prejemajo v socialno varstvenih zavodih na podlagi javnega razpisa »Zdravstveno negovalna enota v socialnovarstvenih zavodih«, lahko upravičene do DO. Zagovornik nima podatka o tem, kolikšno je število oseb, ki bi bile upravičene do pravic po ZDOsk-1 po 7. členu Predloga ZUDOPIIV. Ocenjujemo, da je takšna rešitev koristna za del uporabnikov, katerih težave so opisane zgoraj, priporočamo pa, da se podobna rešitev uvede za vse osebe, ki bivajo v posebnih socialnovarstvenih zavodih, so vložile vlogo za koriščenje pravic po ZDOsk-1 in tudi pridobile odločbo o priznanju pravice do celodnevne DO v instituciji.

9. člen Predloga ZUDOPIIV vsebuje predlog, da oskrbovanci, ki so vključeni v mrežo javne službe institucionalnega varstva v DSO iz 50. člena ZSV, lahko pridobijo pravico do DO v instituciji pod določenimi pogoji. Priporočamo, da se takšna rešitev zagotovi vsem osebam, ki bivajo v posebnih socialnovarstvenih zavodih, pa vložijo vlogo za pravice po ZDOsk-1 in pridobijo odločbo o priznanju pravice do celodnevne oskrbe v instituciji.

10. člen Predloga ZUDOPIIV namreč na v osnovi vloge iz 9. člena Predloga ZUDOPIIV določa tudi pravico do nadomestila sredstev v obliki denarnega prejemka v višini priznane kategorije DO od dneva začetka koriščenja celodnevnega institucionalnega varstva, z določenimi časovnimi omejitvami. Ker je položaj oseb, ki bivajo v posebnih socialnovarstvenih zavodih, v nekaterih primerih podoben položaju oseb, ki ga rešuje Predlog ZUDOPIIV v 9. in 10. členu, predlagamo da se podobna rešitev uvede tudi za osebe, ki bivajo v posebnih socialno varstvenih zavodih, kot opisano zgoraj.

Na podoben način predlagamo tudi presojo možnosti razširitve kroga upravičencev do nadomestila sredstev skladno z 10. členom Predloga ZUDOPIIV tako, da bi takšno nadomestilo sredstev lahko prejele tudi osebe, ki bivajo v posebnih socialnovarstvenih zavodih, pa so ali bi lahko vložile vlogo za DO in pridobile odločbo o priznanju pravice do celodnevne DO v instituciji.

Sofinanciranje dodatnih stroškov dela, kot ga predlaga Predlog ZUDOPIIV v 11. členu, bi lahko pomembno prispevalo k razbremenitvi izvajalcev socialnovarstvene storitve institucionalnega varstva starejših in izvajalcev socialnovarstvene storitve institucionalnega varstva za odrasle osebe z motnjami v duševnem in telesnem razvoju, težavami v duševnem zdravju ali drugimi oviranostmi.